

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

30 päivänä maaliskuuta 2006 *

Asiassa C-495/04,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaat) on esittänyt 26.11.2004 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen samana päivänä, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

A. C. Smits-Koolhoven

vastaan

Staatssecretaris van Financiën,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: neljännen jaoston puheenjohtajana toimiva K. Lenaerts sekä tuomarit M. Ilešič ja E. Levits (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: A. Tizzano,
kirjaaja: johtava hallintovirkkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 19.10.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- A. C. Smits-Koolhoven, edustajinaan advocaat C. H. Bouwmeester ja advocaat B. S. Mulier,

- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään H. G. Sevenster ja D. J. M. de Grave,

- Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja C. Jurgensen-Mercier,

- Suomen hallitus, asiamiehenään A. Guimaraes-Purokoski,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään K. Gross ja A. Weimar,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee muista valmistetun tupakan kulutukseen kohdistuvista veroista kuin liikevaihtovero 27 päivänä marraskuuta 1995 annetun neuvoston direktiivin 95/59/EY (EYVL L 291, s. 40) 7 artiklan 2 kohdan tulkintaa.

- 2 Ennakkoratkaisupyyntön on esittänyt Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaiden korkein oikeus) asiassa, jossa asianosaisina ovat Smits-Koolhoven ja Staatssecretaris van Financiën (valtiovarainministeriön valtiosihteerin) ja jossa on kyse valmisteveron kantamisesta yritys- ja kotitaloustupakasta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön oikeussäännöt

- 3 Valmistetusta tupakasta kannetaan yhteisön tasolla yhdenmukaistettua valmisteveroa. Direktiivissä 95/59 määritetään sellaisten tuotteiden eri luokat, joista kannetaan valmisteveroa, sekä annetaan valmisteveron laskemisessa sovellettavat yksityiskohtaiset säännöt.

4 Tämän direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa määritetään ”savukkeiden” käsite seuraavasti:

”Savukkeina on pidettävä:

- a) muita sellaisenaan poltettavia tupakkakääröjä kuin 3 artiklassa tarkoitettuja sikareita ja pikkusikareita;

- b) tupakkakääröjä, jotka yksinkertaisen muun kuin teollisen käsittelyn avulla työnnetään savukeputkiin;

- c) tupakkakääröjä, jotka yksinkertaisen muun kuin teollisen käsittelyn avulla kääritään savukepapereihin.

--”

5 Käsite ”piippu- ja savuketupakka” määritetään kyseisen direktiivin 5 artiklassa.

6 Saman direktiivin 7 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Savukkeisiin sekä piippu- ja savuketupakkaan on rinnastettava tuotteet, jotka koostuvat kokonaan tai osittain muista aineksista kuin tupakasta mutta täyttävät muut 4 tai 5 artiklassa säädetyt edellytykset.

Poiketen siitä, mitä ensimmäisessä alakohdassa säädetään, tupakkaa sisältämättömiä tuotteita ei ole pidettävä valmistettuna tupakkana, jos niitä käytetään ainoastaan lääkintätarkoituksiin.”

7 Lääkkeitä koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 26 päivänä tammikuuta 1965 annetun neuvoston direktiivin 65/65/ETY (EYVL 1965, 22, s. 369), sellaisena kuin se on muutettuna lääkkeitä koskevien direktiivien 65/65/ETY, 75/318/ETY ja 75/319/ETY muuttamisesta 14 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla neuvoston direktiivillä 93/39/ETY (EYVL L 214, s. 22; jäljempänä direktiivi 65/65), 1 artiklan 2 kohdassa määritellään ”lääkkeen” käsite siten, että sillä tarkoitetaan ”kaikkia aineita tai aineitten yhdistelmiä, jotka on tarkoitettu ihmisen tai eläimen sairauden hoitoon tai ehkäisyyn” tai ”kaikki[a] aine[ita] tai aineitten yhdistelm[iä], jotka voidaan antaa ihmiselle tai eläimelle sairauden syyn selvittämiseksi taikka elintoimintojen palauttamiseksi, korjaamiseksi tai muuttamiseksi ihmisessä tai eläimessä”.

Kansalliset oikeussäännöt

8 Valmisteverosta 31.10.1991 annetun lain (Wet op de accijns, Stb. 1991, nro 561) 1 §:n 1 momentin f kohdan mukaan tupakkatuotteista kannetaan valmisteveroa.

- 9 Tämän lain 64 §:n 1 momentissa, jolla pannaan täytäntöön Alankomaiden oikeusjärjestyksessä direktiivin 95/59 7 artiklan 2 kohdan toinen alakohta, säädetään seuraavaa:

”1. Asetuksella vahvistetuin edellytyksin ja rajoituksin valmisteverosta vapautetaan kulutukseen luovuttamisen tai maahantuonnin yhteydessä seuraavat tuotteet:

--

f) savukkeet sekä piippu- ja savuketupakka, jotka koostuvat kokonaan muista aineista kuin tupakasta ja jotka on selvästi tarkoitettu käytettäväksi lääkinnällisiin tarkoituksiin.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 10 Smits-Koolhoven (jäljempänä pääasian valittaja) harjoitti tosiseikkojen tapahtuessa niin kutsuttujen yrttisavukkeiden tukkukauppaa vähittäismyyntiä varten. Kyseiset savukkeet eivät sisältäneet tupakkaa, ja ne koostuivat lähinnä huulikukkaiskasvien heimoon kuuluvista yrteistä.
- 11 Yrttisavukkeet koostuivat aineista, joilla ei ole lääkinnällistä vaikutusta, ja niitä myydään ilman lääkemääräystä, mutta yksinomaan apteekkien ja rohdoskauppojen välityksellä. Savukkeiden pakkaukseen oli kiinnitetty tarra, jossa luki ”lääkeyrttisa-vuke”. Lisäksi tuotteen mukana oli seloste, jossa yrttisavukkeet esiteltiin tupakoinnin

lopettamisen yhteydessä käytettäväksi apukeinoksi. Tämän selosteen oli hyväksynyt Keuringsraad Openlijke Aanprijzing Geneesmiddelen/Keuringsraad Aanprijzing Gezondheidsproducten (jäljempänä KOAG/KAG), joka on valtionhallinnon ulkopuolinen elin, jonka tehtävänä on valvoa lääkkeisiin ja terveydenhoitotuotteisiin liittyvää mainontaa.

- 12 Yrttisavukkeista ei maksettu valmisteveroa. Verohallinto katsoi 20.7.1995 päivätyssä pääasian valittajalle osoitetussa kirjeessä, että yrttisavukkeita oli pidettävä valmisteveron kantamisen suhteen savukkeina ja tämän vuoksi tupakkatuotteina ja että niitä ei voida vapauttaa verosta Alankomaiden valmisteverolain 64 §:n 1 momentin f kohdan mukaisesti, koska niitä ei ole tarkoitettu käytettäväksi lääkinällisiin tarkoituksiin.
- 13 Tämän vuoksi pääasian kantajaan kohdistettiin jälkiverotuspäätös tupakkatuotteiden valmisteveron osalta ajanjaksolla 1.8.1995–15.6.1999.
- 14 Koska pääasian valittajan oikaisuvaatimus hylättiin, pääasian valittaja nosti kanteen Gerechtshof te Leeuwardenissa. Kyseinen tuomioistuin pysytti tupakkatuotteiden valmisteveroon liittyvän jälkiverotuspäätöksen 5.8.2002 antamallaan tuomiolla.
- 15 Pääasian valittaja katsoi, että Gerechtshof te Leeuwarden oli tulkinnut Alankomaiden valmisteverolain 64 §:n 1 momentin f kohdan mukaista ”lääkinällisten tarkoitusten” käsitettä liian rajoittavasti, ja haki muutosta tähän tuomioon

kassaatiomenettelyssä Hoge Raad der Nederlandenissa, joka sitten päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Kuuluvatko nyt kyseessä olevan kaltaiset yrttisavukkeet, joiden osalta on selvää, että ne eivät sisällä aineita, joilla on lääkinnällinen vaikutus, mutta joita myydään [KOAG/KAG:n] suostumuksella merkinnällä ’lääkeyrttisavukkeet’ tupakoinnin lopettamisen yhteydessä käytettävänä apukeinona, sen poikkeuksen soveltamisalaan, joka direktiivin 95/59 7 artiklan 2 kohdassa säädetään sellaisten tuotteiden osalta, joita käytetään ainoastaan lääkintätarkoituksiin?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 16 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii kysymyksellään selvittämään, onko direktiivin 95/59 7 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että savukkeita, jotka eivät sisällä tupakkaa eivätkä sellaisia aineita, joilla on lääkinnällinen vaikutus, mutta jotka esitellään ja joita myydään tupakoinnin lopettamisen yhteydessä käytettävänä apukeinona, ”käytetään ainoastaan lääkintätarkoituksiin” tämän säännöksen toisessa alakohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 17 Aluksi on huomautettava, että direktiivi sisältyy valmistetun tupakan valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamispolitiikkaan, jonka tarkoituksena on välttää vääristävästä samaan ryhmään kuuluvilla valmistetun tupakan eri luokilla käytävää kilpailua (asia C-216/98, komissio v. Kreikka, tuomio 19.10.2000, Kok. 2000, s. I-8921, 18 kohta). Direktiivin yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi tämän direktiivin käsitteitä on tulkittava itsenäisesti siten, että tulkinnessa otetaan huomioon kyseessä olevien säännösten sanamuoto ja direktiivillä tavoitellut

päämäärät (ks. vastaavasti asia C-389/02, Deutsche See-Bestattungs-Genossenschaft, tuomio 1.4.2004, Kok. 2004, I-3537, 19 kohta).

- 18 Tässä yhteydessä on todettava, että direktiivin 95/59 7 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa asetetaan yleissääntö, jonka mukaan savukkeisiin sekä piippu- ja savuketupakkaan on rinnastettava tuotteet, jotka, vaikka ne koostuvat kokonaan tai osittain muista aineista kuin tupakasta, täyttävät muut tämän direktiivin 4 tai 5 artiklassa savukkeille sekä piippu- ja savuketupakalle säädetyt edellytykset. Saman direktiivin 7 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaan tämän säännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävät ainoastaan tuotteet, jotka ensinnäkään eivät sisällä tupakkaa ja joita toiseksi ”käytetään ainoastaan lääkintätarkoituksiin”. Näin ollen tässä alakohdassa erotetaan toisistaan kahdenlaiset tupakkaa sisältämättömät tuotteet sen mukaan, käytetäänkö niitä tällaisiin tarkoituksiin vai ei, ja poikkeus myönnetään ainoastaan ensin mainituille tuotteille.
- 19 Näin ollen on määritettävä ne arviointiperusteet, joiden perusteella voidaan erottaa toisistaan tuotteet, joita käytetään ainoastaan lääkintätarkoituksiin, ja tuotteet, joita ei käytetä lääkintätarkoituksiin tai joiden osalta tämä käyttötarkoitus ei ole yksinomainen.
- 20 Ennakkoratkaisupäätöksen valossa ennakkoratkaisupyynnön tehnyt tuomioistuin vaikuttaa epäröivän kahden arviointiperusteen eli savukkeiden koostumuksen ja niiden esitystavan välillä. Se, etteivät kyseiset savukkeet sisällä aineita, joilla on lääkinnällinen vaikutus, johtaisi toteamaan, ettei niitä käytetä ainoastaan lääkintätarkoituksiin, kun taas niiden esitystapa puoltaisi sitä, että niitä voidaan katsoa käytettävän ainoastaan lääkintätarkoituksiin.
- 21 Tuotteen koostumusta koskevaa arviointiperustetta voidaan pitää merkityksellisenä ja näin ollen sen voidaan katsoa osoittavan sen, että tuotetta käytetään lääkintätarkoituksiin. Tuote, joka sisältää aineita, joiden palaminen ja sisäänhengittäminen tuottavat ihmiskehölle lääkinnällisiä vaikutuksia, voidaan nimittäin objektiivisesti erottaa näiden vaikutusten perusteella tuotteesta, joka ei sisällä tällaisia aineita.

- 22 Tämän vuoksi sen määrittämiseksi, voidaanko tuotetta katsoa käytettävän lääkintätarkoituksiin, on tutkittava, sisältääkö tämä tuote aineita, joiden palaminen ja sisäänhengittäminen tuottavat tieteellisesti todettuja sairautta hoitavia tai ehkäiseviä lääkinnällisiä vaikutuksia.
- 23 On kuitenkin kiistatonta, että pääasiassa kyseessä olevat savukkeet eivät sisällä tällaisia aineita.
- 24 Pääasian valittaja väittää kuitenkin, että vaikka pääasiassa kyseessä olevat yrttisavukkeet eivät sisällä aineita, joilla on lääkinnällisiä vaikutuksia, niitä käytetään ainoastaan lääkintätarkoituksiin, sillä näiden savukkeiden polttaminen auttaa valittajan mukaan tupakkariippuvuudesta selviytymiseen.
- 25 Tämän väitteen hyväksyminen merkitsisi kuitenkin sitä, että kaikkia savukkeita, jotka eivät sisällä tupakkaa ja joita voidaan näin ollen käyttää korvikkeena, katsottaisiin käytettävän ainoastaan lääkintätarkoituksiin, mikä olisi ilmeisessä ristiriidassa direktiivin 95/59 7 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan tarkoituksen ja yleisen rakenteen kanssa, sellaisena kuin ne on esitetty tämän tuomion 18 kohdassa. Tätä väitettä ei näin ollen voida hyväksyä.
- 26 Näin ollen on tutkittava, voidaanko savukkeiden esitystapaa pitää näissä olosuhteissa merkityksellisenä sen toteen näyttämiseksi, että savukkeita käytetään ainoastaan lääkintätarkoituksiin, ja siis määritettävä, voiko esitystapa muodostaa arviointiperusteen, jonka perusteella voidaan erottaa toisistaan savukkeet, joita käytetään ainoastaan lääkintätarkoituksiin, ja savukkeet, joita ei käytetä lääkintätarkoituksiin tai joiden osalta tämä käyttötarkoitus ei ole yksinomainen.

- 27 Pääasian valittaja väittää tältä osin, että kyseessä olevia savukkeita on katsottava käytettävän ainoastaan lääkintätarkoituksiin, sillä ne esitellään KOAG/KAG:n luvalla tuotteeksi, joka on tarkoitettu sairauden hoitoon tai ehkäisyyn, niitä myydään lääkinnällisenä tuotteena ja kohtuullisen valistunut kuluttaja mieltää ne lääkkeeksi.
- 28 Tätä väitettä ei voida hyväksyä, sillä sitä, että tällaisia savukkeita käytetään lääkintätarkoituksiin, ei voida päätellä pelkästään niiden esitystavasta, niiden myyntitavasta tai siitä, miten yleisö ne mieltää, ilman, että direktiivin 95/59 7 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa asetettu yleissääntö menettäisi merkityksensä. Tuotteen esitystavan tai myyntitavan muuttaminen riittäisi nimittäin siihen, että tuotteeseen sovellettaisiin tämän säännöksen toisessa alakohdassa säädettyä poikkeusta, mistä seuraisi se, että muilta osin samanlaisia tuotteita kohdeltaisiin valmisteveron suhteen eri tavalla.
- 29 Lisäksi direktiivi 95/59 erottuu tältä osin tarkoituksensa ja 7 artiklansa 2 kohdan toisen alakohdan sanamuodon osalta direktiivistä 65/65, jonka 1 artiklan 2 kohdassa esitetään kaksi vaihtoehtoista ja toistaan täydentävää lääkkeen määritelmää, joista ensimmäinen koskee lääkettä "esitystapansa perusteella" ja toinen lääkettä "käyttötapansa perusteella" (ks. asia 227/82, Van Bennekom, tuomio 30.11.1983, Kok. 1983, s. 3883, 22 kohta ja asia C-219/91, Ter Voort, tuomio 28.10.1992, Kok. 1992, s. I-5485, 11 kohta).
- 30 Ensinnäkin direktiivin 65/65 tarkoitus, joka liittyy lähinnä kuluttajansuojaan ja kansanterveyden suojaamiseen, on perusteena tällaiselle laajalle määritelmälle, jonka

vuoksi tämän direktiivin soveltamisala on laaja. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Van Bennekom antamansa tuomion 17 kohdassa, kyseisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdan ensimmäisestä alakohdasta johtuvan ”esitystapaa” koskevan arviointiperusteen tavoitteena on kattaa paitsi lääkkeet, joilla on tosiasiallinen hoitovaikutus tai lääkinnällinen vaikutus, myös tuotteet, jotka eivät ole riittävän tehokkaita tai joilla ei ole vaikutusta, jota kuluttajilla on oikeus odottaa niiden esitystavan perusteella, jotta kuluttajia voidaan suojata paitsi haitallisilta tai myrkyllisiltä lääkkeiltä, myös eri tuotteilta, joita käytetään asianmukaisten lääkkeiden sijaan ja asemesta. Tämän tuomion 17 kohdassa mainittu direktiivin 95/59 tavoite on aivan toinen, eikä sillä voida perustella tällaista laajentavaa määritelmää.

- 31 Toiseksi koska direktiivin 95/59 7 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa säädetään poikkeuksesta yleissääntöön, sitä on sovellettava rajoittavasti eikä sitä voida soveltaa tuotteisiin, joiden esitystapa on ainoa tekijä, joka viittaa siihen, että tuotteita käytetään lääkintätarkoituksiin, ilman, että näiden tuotteiden ominaisuuksiin liittyvät objektiiviset erityispiirteet tukisivat tätä.
- 32 Tästä seuraa, että tuotteen esitystapaan, myyntitapaan tai ostajien käsityksiin liittyvät seikat eivät sellaisinaan riitä siihen, että tähän tuotteeseen voitaisiin soveltaa direktiivin 95/59 7 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa säädettyä poikkeusta.
- 33 Se, että KOAG/KAG on hyväksynyt pääasiassa kyseessä olevien savukkeiden esitystavan, ei muuta tätä arviota. Nimittäin kun tämä viranomainen, joka valvoo itsesääntelyn puitteissa lääkkeiden ja terveydenhoitotuotteiden mainontaa koskevien käytännesääntöjen noudattamista, hyväksyy tietyn mainontatavan, tämä hyväksyntä ei merkitse implisiittisesti sen tarkistamista, käytetäänkö kyseistä tuotetta ainoastaan lääkintätarkoituksiin, eikä se voi olla määräävä tekijä arvioitaessa tuotteen sairautta hoitavia tai ehkäiseviä ominaisuuksia.

- 34 Edellä esitetystä seuraa, että savukkeita, jotka eivät sisällä aineita, joilla on lääkinnällisiä vaikutuksia, ei voida katsoa käytettävän lääkintätarkoituksiin.
- 35 Kaiken edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että direktiivin 95/59 7 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että savukkeita, jotka eivät sisällä tupakkaa eivätkä sellaisia aineita, joilla on lääkinnällinen vaikutus, mutta jotka esitellään ja joita myydään tupakoinnin lopettamisen yhteydessä käytettävänä apukeinona, ei ”käytetä ainoastaan lääkintätarkoituksiin” tämän säännöksen toisessa alakohdassa tarkoitetulla tavalla.

Oikeudenkäyntikulut

- 36 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Muista valmistetun tupakan kulutukseen kohdistuvista veroista kuin liikevaihtovero 27 päivänä marraskuuta 1995 annetun neuvoston direktiivin 95/59/EY 7 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että savukkeita, jotka eivät sisällä tupakkaa eivätkä sellaisia aineita, joilla on lääkinnällinen vaikutus, mutta jotka esitellään ja joita myydään tupakoinnin lopettamisen yhteydessä käytettävänä apukeinona, ei ”käytetä ainoastaan lääkintätarkoituksiin” tämän säännöksen toisessa alakohdassa tarkoitetulla tavalla.

Allekirjoitukset